

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor.,
 $\frac{1}{4}$ an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

† Ion L. Caragiale.

(Al.) Abia s'au potolit valurile entuziasmului, cu care presa românească de pretutindeni a salutat, din prilejul jubileului de 60 ani împliniți, pe Măestrul prozei române, și o telegramă ne anunță, în stilul ei lapidar, că s'a prăbușit pentru totdeauna aceasta columnă a literaturii noastre.

Departate de țara, a cărei glorie era, departe de Ardealul, pe care îl îndrăgise atât de mult în vremea din urmă, — după ce apucase a-l cunoaște mai de aproape — Caragiale se stinge la Berlin, în exilul său de bunăvoie, după ce dase țerii sale atâtea opere neperitoare, și după ce isbutise, să-și impună puternicul său talent și în literatura universală, cu drama „Năpasta”, care s'a predat la Budapesta și la Berlin, și cu splendidele sale nuvele, traduse în literatura germană.

Ajuns la vârsta de sexagénar, Caragiale era în deplină vigoare sufletească și literatura noastră aștepta dela el încă mult, în o vreme când măestrul atinsese apogeul și era cel mai chemat îndrumător al scrisului românesc.

Pe noi, ardelenii nu ne cunoștea mai înainte, decât din goana acceleratului și din cele câteva tipuri — nu chiar simpatice — ale ardelenilor reflemizați în „Schite ușoare”. În schimb puțini de ai noștri, cari se ocupau cu literatura, îi cunoșteau scrierile și cetiau cu deosebită predilecție excelenta revistă „Vatra”, pe care o redacta în colaborare cu Coșbuc și Slavici. De câțiva ani însă, măestrul s'a scoborât din Olimp și a început să cunoască și lumea dela noi. Era o adevărată plăcere, să cetești în gazete, cum Caragiale, în drumul spre Berlin, se opria în totdeauna la Budapesta, și petrecea o seară în cercul tinerimii universitare. Era un prilej de mare bucurie

penfru tinerii, cari trăiau în un mediu străin și cari nu-l cunoșteau decât din scris. Sufletul veșnic tânăr al lui Caragiale lua un avânt deosebit, în mijlocul lor, și el le da învățăminte și-i călăuzia, cu graiul lui vrăjit, în tainele literaturii.

Era un mare deliciu, să-l ascuți vorbind, să ascuți bogăția cunoștințelor, de care dispunea, fără să fi isprăvit măcar școalele medii; scânteele de spirit, în cari își turna improvizațiile despre credință, morală, literatură, artă și știință. În scrisul său, a fost pedanț și sgârțit; a cizelat cu atâtea grije fiecare cuvânt, încât fraza lui purta, la întâișarea ei în lume, strălucirea rece a diamantului. Și, în comparație cu extraordinarul său talent și cu bogăția de cunoștințe, nu ne-a lăsat decât două volume de proză și două de teatru. Dar să-l fi auzit pe Caragiale vorbind!

Urmăreai cu greutate salturile vertiginoase ale minții sale agere, regretând că nu poți să stenografiezi toată comoara de cunoștințe și de frumuseți, pe care măestrul o răspândia, inconștient de risipa, ce o săvârșește. Cu prilejul serbărilor din vara trecută, un admirator al lui, care îl ascultase câteva ore fără întrerupere, a spus cu o nuanță de amărăciune: „Vezi, așa face el întotdeauna. E așa de sgârțit la scris, și își împrăstie talentul lui strălucit în discuții, cari se pierd fără urmă”.

Din scăpărările de geniu ale acestor discuții, reținem numai una, unde măestrul vorbea despre talente. Omenirea — spunea fericeitul în Domnul — țintește spre bine; talentele țintesc spre *mai bine*; ele știu bine, că acest „mai bine” e aproape nerealizabil, dar muncesc din greu și sucombă adese în nizuința lor spre culme. De aceea talentul e un

mare bine pentru omenire, dar pentru singuratici e, aproape întotdeauna, o nenorocire...

* * *

Blajul, care a avut fericirea să-l aibă oaspe o singură dată, rămâne nemângăiat, că măestrul a amuțit pentru totdeauna, înainte de a-și fi putut împlini promisiunea, ce i-o dase. Era vorbă, ca el să ne țină o conferență, când va putea asista și tinerimea, ce urmează la școalele noastre, rămânându-le pentru toată viața amintirea neștearsă, de a fi ascultat graiul fermecat al celui mai mare prozator al literaturii noastre.

Lucrul s'a amânat de pe o zi pe alta și în scrisoarea din urmă ce ne-o trimite, — cu o zi înainte de moarte — măestrul ne asigură, că la iarnă o să vină între noi.

El nu va mai veni de acum.

Și în literatura românească multă vreme se va simți golul rămas în urma acestei pierderi ireparabile.

Va trece poate un veac încheiat, până să se ridice — ca o sinteză a vieții noastre ca popor — un spirit atât de ager, o minte așa de aleasă, care să analizeze și să disece cu atâtea artă micile și marile păcate ale vieții noastre sociale.

Zimbetul satiric a încremenit pe buzele acestui arbitru al eleganței care a spus, ca nimeni altul, atâtea adevăruri crude, în haina neperitoare a glumei și a sarcasmului: *ridendo dicere verum!*

Literatura românească încheie eu el una din cele mai luminoase pagini.

Când scriem aceste rânduri, din Berlin pornește un tren, care duce osămintele marelui defunct la București, pentru a fi înmormântate cu pompa, ce se datorește marilor bărbați ai neamului.

Și noi ne vom descoperi capetele și ne vom pleca în fața vagonului, care duce la drumul de veci, zăvorit între cele patru scânduri, cea mai curată glorie a literaturii române contemporane.

Date biografice.

Ion Luca Caragiale, s'a născut în 1852, în comuna Mărgineni, județul Prahova. Spirit pătrunzător, mai mult autodidact; mare talent de a observa și a reproduce mai ales partea ridiculă a caracterelor și morăvurilor este cel mai bun autor de comedii românești. În comedii sale: „O noapte furtunoasă“, „O serisoare pierdută“, „De ale carnavalului“, „Conul Leonida“, ridiculizează defecte naționale ale societății noastre contemporane, rezultate mai ales din o prea grăbită trecere dela o stare de ignoranță la o pretinsă civilizațiune. A mai scris o dramă, „Năpasta“, câteva romane, foia satirică „Moftul român“, și a colaborat la mai multe jurnale în cari e și „Românul“ din Arad.

Toate lucrările lui au apărut în editura „Minervei“ din București, în 3 volume. În vremea din urmă lucra la o dramă, care probabil, e terminată.

Caragiale și noi.

În primăvara anului 1911 dl. Bocu, fostul redactor al „Tribunei“ ne scrie dela Arad, că „dl. Caragiale ar dori foarte mult să i-se trimită „Unirea“, — i-am împlinit dorința cu cea mai mare plăcere.

Venit și el la serbările jubilarie ale Asociațiunii măiestrului l-a cea dintâi întâlnire mulțumi cu multă amabilitate de spădarea foii și aminti cu cuvinte elogioase de câțiva articli, cari li plăcură.

Serbările Asociațiunii îi plăcură nespun, nu le putea uita. Nu putea uita pe țărânul român, așa cum îl vedea pe la noi frumos, bine făcut, destul de deștept și îmbrăcat de sărbătoare. În ziua primă l'am invitat să ne suim pe terasa Catedralei, ca să observăm mulțimea. Nu, „umblăm mai bine prin-

tre ei“, adause măiestrul. Și întâlnindu-ne cu dr. Iancu și dr. Velici, Caragiale le atrăgea atenția la frumseța portului și voinicia țărânului. „Vedeți voi, asta e țărânul român, nu al nostru, în celea mai multe locuri slab și pipernicit!“

La despărțirea de Blaj măiestrul promise că va scrie ceva în „Unirea“. Pe la sfârșitul lui Octomvrie îi adusesem aminte de promisiune. Mă măndream deja cu gândul, că „Unirea“ va putea publica în coloanele ei și un articol original de marele scriitor Caragiale. Poetul Coșbuc îmi dăduse deja câteva rânduri din „Infernul“ lui Dante. Nădejdea mea nu s'a realizat. Măiestrul îmi trimite următoarea serisoare:

Frate Aurel,

Am lipsit de acasă și tocmai acum, întorcându-mă, am găsit serisoarea dumnitale. Îți trimit un portret în amintirea petrecerii mele la Blaj. Acele strălucite zile, cari au trecut ca un vis luminos, n'am să le uit nici odată, și cu mult mă simt dator vouă pentru frățeasca primire, cu care m'ați întâmpinat; însă datoria deocamdată nu mi-o pot plăti prin scris, fiind tare ocupat cu o lucrare ce nu mai suferă întârziare. Rămâne deci să mi-o plătesc în alt mod, și anume: în cursul iernii sau primăverii, voi veni, cu ajutorul lui Dumnezeu, să țin o conferință publică la Blaj în folosul ori cărui scop de binefacere veți găsi voi cu cale.

Până atunci rogu-te, frate Aurel, primește multe îmbrățișări din partea devotatului dumnitale prieten

5/XI st. n. 1911.

Caragiale.

Cu o zi înainte de moarte Vineri în 8/21 a trimis serisoarea de mai jos, care e, probabil, cea din urmă:

ridică mândru în mijlocul unei curți largi, având la dreapta lui, ca de strajă, niște nuci bătrâni, iar la stânga o grădiniță de flori tinere, scaldate toată ziua în lumina soarelui. Castelul-templu are de jur împrejur, la fiecare rând, terase largi, împrejmuite toate cu stâlpi scurți de granit, acoperiți cu table de aceeași piatră, în stil druidic. Fațada e tot de granit cioplit fără lustru. Suindu-te pe terasa de jos, dela picioarele donjonului, dai de intrare. O muche de piatră, lată cam de o palmă, desparte vertical drept în două intrarea deschisă. Această muche e muchea ușii principale: o bucată de granit masiv, grea de câteva mii de kgr., care se deschide cu mare ușurință, învârtindu-se alunecos pe o osie de fer cei trece prin mijloc. Când ușa e deschisă, i-se vede numai muchea; când este închisă acoperind perfect intrarea, se vede pe placa ei de piatră, blazonul familiei Hașdeu, iar deasupra pe o panglică sburătoare: „E pur si muove“.

Auzisem atâtea despre acest *buen retiro* al ilustrului om, încât apropiindu-mă cu trăsura, mă simțeam cuprins de emoțiune, de un fel de neastâmpăr pe care-l produce totdeauna apropierea unui lucru de mult dorit.

În sfârșit, am ajuns. Eram așteptat. Am coborât repede din trăsura și am intrat în curte, unde am rămas câteva clipe uimit de înfățișarea impunătoare a castelului „Julia Hașdeu“. Dar am fost repede deșteptat din

„Iubite amice Ciura, până la revedere, tocmai înspre iarnă, primește deocamdată căldurbase salutări și mulțumiri pentru volumul, ce mi-ai trimis. Nu i-am tăiat încă foile: ai răbdare până să ne vedem și nu te teme, prea smerite ucenic, cum nu mă tem nici eu că va trebui să fiu aspru. Te cunosc, că ești o calfă vrednică, de care poate fi mândru orice meșter cinstit, chiar în vremuri de cinstire a meșteșugului, nemite în vremea noastră — de cărpăcerie — când ciubotarii croiesc nădrăgi și croitorii tălpuiesc ciuboate, spre gloria „culturală“ a rurarilor cis și transcarpatini.“

Îți urez petrecere frumoasă în timpul verii. Să ne mai vedem sănătoși și cu voie bună la Blaj!

Dumnezeu cu d-ta și cu ai dumnitale
Vineri 8/21 VI 1912

devotat frate mai bătrân
Caragiale.

Nu i-a fost dat să-și îplinească nici făgăduința aceasta. Ni-a revenit în schimb noauă nespun de dureroasa sarcină, să exprimăm văduvei cele mai intime condolențe pentru pierderea acestui ilustru scriitor și să jeluim cu românii de pretutindenea pierderea acestui geniu al neamului nostru.

Dumnezeu să-i facă parte de vecinică odihnă!

Gestul din „Românul“ și Lămurirea din „Cultura Creștină“.

de I. POPESCU DELARUPE.

II.

Dar fie! Să ascultăm de povețele Dlui Ursu și să ne reîntoarcem la tabăra de unde am plecat. Dar atunci se impune întrebarea: ce am câștiga

uimirea mea: pe terasă a eșit să mă întâmpine figura strălucitoare a nobilului meu amfitrion. I-am mărturisit numai decât impresia puternică ce mi-a cauzat-o vederea operei sale de piatră, tot așa de minunată ca și celelalte opere ale sale.

— Stai să vezi... încă n'ai văzut nimic! îmi răspunse... Și mai întâiu de toate, aceasta nu e opera mea, este opera ficei mele, stăpâna castelului. Noi suntem aci numai în gazdă. Pentru aceea, mai înainte de ori-ce, trebuie să te prezint stăpânei casei.

Zicând aceste, mă duse la umbra unui nuc. În trunchiul bătrânului copac, într-o găunoșătură, este portretul Iuliei Hașdeu, încadrat în mușchiu viu, din care răsar plante mititele de munte. E o grădină în miniatură, grădina unei zine, o grădină întreagă cu miile ei de umbre și de lumini, cu miile ei de poteci și de isvoare vii, cu miile ei de generațiuni, încăpând toată în scorbora, cât un pumn, a unui bătrân copac.

— Acum putem intra.

Ne suim pe terasa dela intrare și, alunecând amândoi de o parte și de alta a lespezii care-și prezintă în față numai muchea, intrăm în vestibul. A doua ușă este asemenea deschisă: e cu două canaturi date în cele două laturi, prezentând două oglinzi, cari așezate paralel, reproduc una într'alta la nesfârșit imaginea noastră.

— Simbolul puterii etern și înfinit creatoare!

FOIȚA.**O vizită la castelul „Julia Hașdeu“*.)**

Am fost alături la castelul „Julia Hașdeu“ dela Câmpina, unde am petrecut o zi nespun de încântătoare, ospătat de d. și d-na Hașdeu, părinții proprietarei. Această minunată clădire a fos ridicată în trei ani fără nici un studiu sau plan prealabil, ci numai și numai bucată cu bucată, după comunicările spiritiste ale Iuliei Hașdeu. D. Hașdeu nu este arhitect și n'ar fi fost în stare, cum singur mărturisește, să conceapă un plan așa de complex, așa de logic și de frumos. E un castel tare și tot deodată un templu. Baza lui are forma simetrică a unei cruci; axa'i principală urmează o linie perpendiculară pe meridian, așa că fațada templului privește drept la răsărit.

Mi-ar fi cu neputință să fac o descriere complectă a acestui locaș de înălțare sufletească, de mângâiere, de credință, de rugăciune și inspirațiune. Mă voiu mărgini a da puține note fugitive asupra unor amănunte și mai ales asupra emoțiunii profunde ce am simțit acolo. Castelul-templu are două aripe cu câte un cat și un donjon central, înalt de opt-sprezece metri. El se

*) Reproducere din Momente, Schițe, Amintiri de I. L. Caragiale.

prin aceasta reîntoarcere la tabăra celor ortodocși? Vom câștiga și mai mult ca prin unirea ce am făcut cu Roma prin adoptarea credinței dogmatice a ei?

Neamul nostru întreg izolându-se prin religie la occidentul luminat, și încă de toată ginta latină și catolică a acelui occident, și unindu-se în religie cu orientul ortodox, adecă cu toți dușmanii Românilor: Grecii, Rușii, Bulgarii, Serbii, Rutenii și Krainianii, ar fi mai fericit și mai scutit de desnaționalizare ca astăzi? Nu apelez la opinia și răspunsul altor profesori universitari și istorici, între cari și Dni Iorga, Onciul și alții, căci aceștia la ocaziuni și-au spus cuvântul, și nici la alți cărturari, cari îi urmează în concluziuni, dar și la oamenii noștri politici din Regat: în care parte gravitează ei în conducerea politice a acestei Românie? Nici decum cătră Rusia și alte țări ortodoxe ca noi, ci tot cătră popoarele catolice din apus, și chiar necatolice dar nu ortodoxe!

Vădit lucru dar, că ortodoxia noastră »națională« (sic) și nu unirea cu catolica Romă, a împedecat și va distruge, idealurile noastre naționale, ci din contră legătura noastră de înrudire prin ortodoxie cu neamurile streine și cu deosebire cu Rusia pravoslavnică.

Un fost și cred viitor ministru român a spus aceasta într'un interviu dat unui ziar principal din capi-

tală că »numai atunci vor scăpa Românii macedoneni de persecuțiile Grecilor și Bulgarilor când nu vor mai avea nici o legătură comună cu acestea popoare« și această legătură dureroasă e numai comunitatea de religie cu acești streini. — Un alt fost și viitor Ministru sau chiar prim Ministru, a mărturisit odată la o ocaziune, că »idealul bărbaților de stat ai României, ca și a lui Apostol Mărgărint, este să scoată pe Românii macedoneni de sub comuniunea religioasă cu patriarhul grec din Fanar, și să-i unească cu Roma; și că se începuse chiar pertracări pe aceasta cale, dar... dar, s'a constatat că... încă nu este copt fructul, așa că, în fața fanatismului grecoman de acolo, ideea a rămas încă nerealizată pentru multă vreme, dar speranțe sunt pentru viitor, căci, tineretul inteligent macedonean o dorește aceasta și scriu chiar prin gazete propagând ideea salvatoare.

Di Iorga răspundea odată unui Brăesco sau »Răzeșul dela Scurta« carele odată, prin trei ziare rusofile: »Vremea« din 1903; »Lumea ortodoxă« din 1904; »Le monde ortodoxe« din 1909, toate oficite și succumbate, susținea că: Românii au scăparea și progresul lor numai sub *scutul* (eu așa crede *cnutul*) Rusiei... îi răspunde zic, Di Iorga că pentru neamul românesc »lumina nu a venit din orient ci din occident«!

Di Titu Maiorescu, prim Ministru de azi, într'un articol din »Deutsche Revue« dela 1 Ianuarie 1881, în care discuta mai cu seamă, raporturile politice dintre România și Austria, și cu deosebire cu Rusia, cu pretențiile și atacurile acesteia în contra Principatelor române, ajunge la concluziunea, constatată de ori ce Român patriot că »Dacă — zice Dsa — aruncăm »acuma o privire asupra stărei Românilor basarabeni de sub Rusia, »precum și a Românilor din Bucovina, »Transilvania și Bănat, de sub Austria, observăm o deosebire învederată: Românii din Rusia sunt nimiciți. Românii din Austria prosperează. »Rusia este o Monarchie care mistuie »naționalitățile, Austria le conservă. »Rusia e statul absolutismului centralist și cuceritor. Austria rămâne în »esență un stat federativ al compromisului dintre diferitele sale naționalități...« — Ar trebui o coloană întreagă, a reproduce toate aceste concluziuni adevărate, dar totuși încă una »și dacă — zice di Maiorescu — Românii stau în legătură cu Rusia prin »ortodoxie, slavismul însă îi desparte »de Rusia... În politica rusească, ortodoxia e coaja, slavismul simburile »tendințelor... Societatea în România »e în esență ireligioasă, de dragul crucii ortodoxe nu se va ridica o mână »în România... Când Rusia sub pretextul apărării creștine contra turci-

Pășim pragul și ne aflăm sub domul înalt al donjonului din centrul clădirii. În mijlocul sălii circulare, stă liniștit un stilp masiv de zidărie de culoarea marmorei trandafirii; pe dânsul se razimă două scări de fer ușoare, cari suie la brăul interior al donjonului, unde de jur împrejur e galerie metalică. În partea din spate a stâlpului, împotriva ușii de intrare, o scară, care suie la celelalte două. În rând cu galeria, de-asupra stâlpului pe care se razimă scările, este un pod susținut de stâlpi subțiri de fer; de-asupra acestui pod, stă sub domul albastru, statua Mântuitorului, odată și jumătate mărimea naturală. Statua este de lemn și colorată, după stilul evului mediu; este o operă de rară frumșețe a sculptorului Casciani din Paris. Mântuitorul se ridică, deasupra unor nouri, cătră cer, cu brațele deschise, cu privirea aplecată spre pământul pe care-l binecuvântează cu amândouă mâinile. Din ochi îi pică lacrimi; în mâni și în picioare se văd urmele cuielor și pe frunte ale ghimpilor. Divinul fiu se înalță cu fața cătră izvorul luminii, cătră răsărit. Din virful domului azuriu, ochiul lui Dumnezeu, încunjurat de stelele înfinitului, îl privește, așteptându-l cu dragoste.

Domul e luminat de trei uși, respunzând pe trei terase și de o fereastră rotundă, înțetăiată de o cruce cu geamuri în felii, colorate galbin și roșu. Dacă îngenunchi în fața figurii Mântuitorului, capul său divin îl

vezi în dreptul ferestrii scânteetoare de lumină, al cărei cadru îl încunjură ca o aureolă.

În galeria circulară, îndărătul Mântuitorului și sub fereasta rotundă, stă bustul asemenea colorat al Iuliei Hașdeu, acoperit de un văl alb subțire. Ochii ei au o putere de privire extraordinară, din altă lume, o privire care nu fixează nici un punct material, și care pătrunzând obstacole, imposibile de pătruns pentru noi, se adâncește nemăsurat, în înfinit, cătră un punct luminos, ce ui-nește și o face fericită cătră »Marele Centru«.

Eșim pe terasa din stânga. Un vânt răcoros adie. De jur împrejur se văd ridicându-se dealurile verzi cari domină valea Doftanei. Mă opresc o clipă, amețit de atâtea impresiuni să respir adierea dătătoare de viață. Dar ilustrul meu amfritron mă apucă cu bunătate de braț, zicându-mi cu tonul unui îndemn inspirat:

— Mai sus! mai sus!

Suim scara subțire care se încolăcește pe zidul donjonului și ne aflăm pe terasa superioară. O panoramă sublimă se desfășură jur împrejur, și deasupra, bolta nemărginită albastră cu atâtea nenumărate terase, sclipește străvezie. Dar e foarte cald la ameză. Ne coborim pe terasa mijlocie, intrăm în interiorul donjonului și de-acolo, după-ce mai privesc încă odată minunata statuă a Mântuitorului și bustul proprietarei acestui castel-templu,

ne coborim. Aci ilustrul meu amfritron mă face să iau seama că stâlpul, care suportă de jos, în mijlocul domului, scările urcătoare la galerie, reprezintă împreună cu ele, un mare potir: de-asupra acestuia apare ridicându-se la cer, departe de durere, figura strălucitoare a Domnului. La baza potirului stă atrnat chipul copilei pe patul ei de chinuri, acoperită cu flori.

În aripele de jos ale castelului, avem la dreapta și la stânga câte două saloane, unul mare și altul mic; în fund, un altar și în fundul altarului, un piano. Acustica bolții acestui altar e de o putere care foarte rar se poate realiza prin voința arhitectului. Un acord produce o rezonanță care umple bogat întreg interiorul domnului, deșteptând glasul adormit al golului...

De o parte și de alta a altarului, două încăperi pentru bibliotecă, unde se pot în bună voie odihni mii de volume înțelepte...

Fereastră altarului e roșie, iar ale celor două biblioteci, una verde și cealaltă albastră...

În salon stă, un portret în mărime naturală al Iuliei Hașdeu... Dar am spus că e imposibil să fac o descriere amănunțită a acestui locaș...

D-na Hașdeu ne cheamă la dejun.

Sala de mâncare se află la umbra unui nuc venerabil. Ne așezăm la masă.

De-acuma începe farmecul cel mare: de acuma pornește Hașdeu, după-ce mi-a arătat proprietatea ficei sale, să-mi spuie multe, multe... (Va urma.)

lor, ia României creștine o bucată »din Basarabia, atunci *masca ortodoxă* »a căzut înainte de vreme, și nu rămâne decât lupta de rasă între *slavi și latini*... În lupta aceasta România »se simte una cu aspirațiunile culturai europene...« (a se vedea articolul și »In «România liberă» Nr. 1854 din 4 Sept, 1883.)

Dacă nu aș fi depășit de cadrul unui articol, aș mai cita în susținerea și confirmarea acestor conștări și conclusiuni, și părți din nu mai puțin importantul și bogatul studiu etnic și politic al altui bărbat de stat, al d-lui D. A. Sturdza fost prim-ministru în »Europa, Rusia și România« (publicat în »Revista nouă« de sub direcția d-lui B. P. Hașdeu în 1890); dar destul va fi să spun, că și în acel serios studiu ni-se arată că: comunitatea noastră religioasă cu Rusia, este ceea-ce spune proverbul român »coadă de topor« cu care rușii, după planurile lor cuceritoare, vor tăia esistența noastră cu națiune. Aceasta se constată chiar din declarațiile unor mari ruși ca Danilewski Kollar și generalul Rotislav Fadejew, care spune că noi, înrudiți cu rușii prin religia ortodoxă comună, îi vom ajuta la cucerirea Constantinopolului!

Dar atunci? atunci mormântul României! Iată dar de ce, bărbații politici dela noi, sau ferit de ruși, de acești »porci hârbareți« cum le zicea regretatul savant Hașdeu, ca dracul de tămâie, și nici un rus nu a putut prinde simpatie în sufletul poporului român! Avem în București strade cu numele lui Iules Michelet, Edgar Duinet, Carol Lueger, francezi și germani toți caiolici, pe lângă a românilor catolici: Șincai, Laurian, I. Maiorescu, dr. Raț, dr. Lucaciu, Avram Iancu; dar de coreligionarii noștri ortodoxi ruși: Pobedenosief, Ignatief, Nelidof, Gorciakof, care a spus că cedarea Dobrogei României este »un acte de generosité de la part de la Russie« adică un act de generositate din partea Rusiei, — de acești coreligionari ruși și vecini ai noștri, nici pomeneală de a fi comemorați prin ceva semn, numiri de strade sau altceva în România, și nici Miniștri noștri nu au dragostea de a face vizită țarului Rusiei »apei dela Neva« cum îi zicea tot Hașdeu, și nici papei din Fanar, ci monarchilor din occident și chiar și papei dela Roma! Dacă dar și în trecut și acuma, toți bărbații noștri de seamă fug de dragostea fățarnică rusească ce ne ofere ca unor frați în ortodoxie cu ei, și toți sperăm numai la sprijinul popoarelor catolice și chiar

ne-catolice din apus, atunci mai poate fi vorba să ne apropiem, să ne întoarcem Românii uniți la vechea tabără greco-slavonă?

Ași fi terminat aici, dar am de făcut o declarație și anume: Recunosc că acest articol, ca răspuns la »gestul suprem« al dlui Ursu, trebuia să-l trimit tot la »Românul« unde s'a publicat și acel gest și încă în loc de frunte, — dar din cauză, că odată am fost rugat să renunț la publicarea altui articol ce-l dasem ca răspuns unui tiner corespondent, de treabă altcum, dar ne expert în chestie, și care într'o informațiune, în »Românul«, în termeni puțin politicoși, mă lua la răfuială, pentru că descalificam în »Unirea« scandalurile în chestia bisericească de aici, deși reproduceam chiar din ziarele de aci, desgustate și ele de întinderea ce luase acelea scandale, — mi-s'a refuzat zic, atunci acel răspuns, pe motiv ca să nu se creadă sau să se bănuiască că ziarul partidului național ar face confesionalism... de aceea n'am mai solicitat a se publica răspunsul acesta unde a apărut și »gestul« dlui Ursu, cum era logic.

Nu m'am supărat pentru acest răspuns pe dl Director al »Românului«, deși nici atunci când mă explicam și nici acuma nu fac confesionalism și de aceea dl Goldiș distinsul fruntaș și Director al »Românului« și pentru care am o admirație deosebită pentru talentul său oratoric și patriotismul său românesc, ar face un act de imparțialitate, ca considerând amândouă articolele: al dlui Ursu și acesta al meu, numai ca desiderate pornite din două tabere, și deci ca o discuție contradictorie, — ar reproduce în »Românul« și acest articol.

Prin acestea discuțiuni imparțiale și temeinice, nu se face confesionalism, ci cel mult se va considera ca una din chestiile despre cari dl Iorga scria odată în »Neamul românesc« (Nr. 24 a. 1907) că »Datoria Românilor din ori ce ținut e, să nu piardă din vedere Româniea, și să discute public toate chestiile, fie politice, fie culturale, cari o privesc«.

Altcum eu nici nu aș putea face confesionalism, când în casa mea, pe lângă 3 copii botezați la uniți, am și 3 botezați la ortodoxși. Și mai mult: azi în București, în casa mea la fiecare zi întâi a lunei vine preotul ortodox cu aghiasmă — după obiceiul țarei. (Preotul unit nu vine numai când e chemat de credincioși, și bine face, conșiderând ca o cerșitorie faptul de a te lua în fiecare lună cu căldarea pe strade.) Și e de mirat cazul,

că un mare proprietar și încă de origine greacă, nu primește în casă pe preotul român ortodox, pe când eu unit ce sunt, îl primesc cu dragoste, sărut crucea, mă stropește cu aghiazmă și-i bag moneda în căldărușă...

În discuția aceasta cu dl prof. univ. Ursu, sfârșesc cu dorința ca pentru moment cel puțin, să lăsăm la o parte tema aceasta de reîntoarcerea Românilor uniți cu Roma, la tabăra Românilor neuniți. Va veni odată și timpul când, ca și pe terenul politic românesc, bărbații noștri de seamă, ca cei citați, și încă alții mulți necitați, dar totuși de aceleași principii politice călăuziți, vor hotărî și în privința religioasă ca în cea politică: care din două rele este mai acceptabil pentru existența Romanismului: să avem o haină comună religioasă cu ortodoxismul oriental: Ruși, Greci, Bulgari, Ruteni, Sârbi, cari au sugrumat viața românească în statele lor, ori catolicismul apusan latin și cult, la cultura căruia și mai înainte și astăzi se adapă toți Românii, și unde religia ca și naționalitatea diferitelor popoară să bucură, în tot cazul de mai mare libertate și autonomie?!

Până atunci însă, să lăsăm la o parte gesturile nepotrivite și imposibile și chiar cu urmări periculoase, căci »simțul realității și politic« nu-i cel recomandat de dl Ursu, și dacă am asculta de »supremul gest« al dsale, nu că »ne-am ridica stima și demnitatea în fața diplomației europene«, ci din contră ne-am compromite și ne-am face de răs, în fața acestei diplomații europene... eșind dintre semenii noștri din apus și intrând în căzanul distrugător al panslavismului, care ne-a desnaționalizat și până acum vr'o 2 milioane de Români prin Serbia, Bulgaria, Basarabia, Bucovina și Macedonia; și să ne păstrăm deocamdată cele două tabere confesionale așa cum sunt; să le întărim fiecare cu redute puternice, și când dușmanul ar bombarda una, să ne ajutăm reciproc, și să-i răspundem amândouă de odată, căci dacă inimicul va distruge una și încă pe cea mai întărită, a doua îi va fi floare la ureche, și la urma urmelor, dacă și Calvinii s'ar în sprijinul guvernului maghiar, cerând și ei dela Roma acordarea Episcopiei gr-cat. cu limba maghiară, cu planul desnaționalizării Românilor... atunci noi să ne ocupăm cu alte gesturi?

Gestul nostru suprem în acest moment va fi acesta:

Eu și-s frate, tu-mi ești frate
În noi doi un suflet bate.
Amândoi avem un nume,
Amândoi o soarte 'n lume.

Amândoi suntem de-o mamă
De-o făptură și de-o samă.
Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

Și astfel cu deviza »viribus unitis«, stând în fața dușmanului comun care numai pe dinafară își arată aerul civilizațiunii europene creștinești, în internul lui a rămas tot barbar, când nu respecta legea și porunca lui Dumnezeu, care spune: să iubești pe deaproapele tău ca însuși pe tine, și: ce ție nu-ți place, altuia să nu faci!

Acesta este gestul cel sublim și adevărat de recomandat Românilor din Ardeal de ambele confesiuni, și atunci »uniți în cuget și simțiri«, vom învinge dușmanul comun!

„Pe sub furcile caudine“. Sub acest titlu „Românul“, ziarul autorizat al partidului național, în N-rul dela 21 crt. se năpăstuește în un chip ne mai pomenit de aspru contra celor 16 clerici uniți dela Orade, cari au mai preferit să-și jertfească cariera, decât să-și părăsească limba. Lumea românească de pretutindeni le-a făcut elogii pentru această faptă de eroi. Tot monumentul de laudă însă ce li-s'a ridicat acestor 16 clerici, „Românul“ îl prăbușește în articolul său, scris cu o ne mai îndatinată răutate, nu numai împotriva clericilor, ci mai ales contra Preasf. episcop Demetriu Radu al Orăzii.

Călăuzindu-se adecă de o știre apărută în fițuicele dela Orade, — cărora de altădată nu li-se dă nici un crezământ, — „Românul“ alarmează întreagă suflarea românească, că la sfatul episcopului dela Orade, cei 16 clerici au trecut pe sub furcile caudine, că s'au umilit și ingenunchiat înaintea asupritorilor, — că au înșelat credința unui neam întreg, — că s'au făcut vrednici de blăstămii tuturor, — și mereu tot înainte pe același ton, grămădind hule și insulte cu nemiluita asupra episcopului Radu.

Impresia ce face asupra ori-cui articolul din „Românul“, e că redactorii dela ziarul partidului, au aflat ocazia binevenită să descareze asupra episcopului dela Orade tot veninul, pe care se vede, că de mult îl adunaseră împotriva lui. — au dat de un binevenit prilej de răfuire pentru cine știe ce vini închipuite. Dar atunci va întreba cineva, cum se face, că un ziar al partidului național poate anorta astfel de acuze nesăbuite și aspre contra unui episcop spre care, de abia cu câteva săptămâni mai înainte toată suflarea românească privea ca și cătră un al doilea Inocențiu Clain, care e gata la ori-ce jertfă pentru biserica și neamul său! Se poate la un neam ca al nostru unde biserica e strins legată de popor și preoții și arhierii sunt conducătorii naturali ai credincioșilor lor, se poate, ca un cap bisericesc, căruia mai înainte i-se cântase osanale, acum deodată să fie tras în noroiu?

Se vede, că se poate, pentru că la noi lipsește sinceritatea și respectul în toate manifestările noastre publice. Lăudăm pe cineva azi pentru că n'avem încătrău, dar de abia așteptăm ciasul ca să ni-se deie prilejul să-l hulim, ca din gura cortului. Și atunci uităm toate considerațiile, nu ne mai gândim

la nimic, nu cumpănim nimic fericim clipita care ne-a oferit delicioasa ocazie de a ne vărsa veninul ad libitum!

Și când foarte scandalizați, de această nefericită ieșire a Românului, am cercat cu tot adinsul să aflăm adevărul la ce rezultat am ajuns? Clericii eliminați, cari s'au prezentat la depunerea examenului, au trebuit să fie examinați de profesorii dela Seminarul catolic, fără de nici o umilire, nici din partea episcopului nici din partea clericilor. N'a mers nime pe sub furcile caudine, nu s'a umilit nime și nime nu s'a înjosit, nici înaintea episcopului latin, nici înaintea rectorului ori corpului profesoral. Și nici pentru trecut, nici pentru viitor, n'a luat episcopul nici un angajament față de clericii, cari vor fi găzduiți în acel Seminar.

Iată adevăratul adevăr, aflat din isvorul cel mai autentic, — adevăr pe care și Românul putea să-l afle tot așa ca și noi și aflându-l să nu tot sucească lucrurile, spre a putea insulta pe Episcopul Radu, care ar trebui ferit de orice vorbă slabă.

Se știe confrății dela „Românul“ că și publicului cetitor, și mai ales lor și-au făcut un rău serviciu cu publicarea acelui articol și nu-și uite că „Tribuna“ a trebuit să cadă chiar pentru astfel de articoli personali.

Credința noastră cea mai intimă este, că ar teebui să ne dăm bine seamă înainte de ce am apuca peana să scriem în potriiva unui Episcop român.

Correspondințe.

Din Suciag.

Vremuri grele; Recunoștință ungurească.

La depărtarea de abia câți-va kilometri dela Cluj, se află comuna politică Suciag, a cărei locuitori în mare parte sunt unguri reformați, una din trei părți sunt români.

Cu concursul și sprijinul moral și material al Românilor s'au înființat în Suciag mai multe reuniuni și anume: de credit, de consum și de lăptărit. Ba Români au fost aceia, cari au sprijinit mai mult aceste reuniuni, — cu deosebire cele două din urmă — și le-au dat un avânt înfloritor. La urmă nici o recunoștință! Românul blând dela fire și recunoscător față de binefăcătorul său, nu și-a adus aminte de zicală: „Păzește-te de omul căruia i-ai făcut bine“.

Pe când reuniunile începură a se întări și nu mai aveau lipsă necondiționată de Români, pentru a învinge greutatea începutului, — începură a-i da pe aceștia rând pe rând afară din direcțiuni, părerile și dorințele lor le desconsiderau, căci nu mai simțeau lipsa lor, ba și pe preot ca pe un „mare valach“ îl delătură.

Deși la început scopul reuniunilor era să fie binele de obște al „tuturor“ sătenilor, ei l'au schimbat în mijloc de întărire a elementului unguresc și de nimicire a celui românesc.

Zilele din urmă s'a hotărât cumpărarea moșiei lui Sebestyen Mihály, fost președinte al senatului dela Curie, în mărime de 218 jugh. cat. Cumpărarea acestei moșii se făcea prin Reuniunea de credit cu sprijinul moral și material al conducătorului „Espositurei

ministeriului în părțile Săcuiesti“ (Székelyföldi miniszteri kirendeltség.): Dr. Koss Mihály din Mureș-Oșorleiu. Românii au fost eschiși încă și dela consfătuirea ce a avut loc în 16 Iunie a. c. sub presiunea lui Dr. Kots M. iar adunarea publică a declarat espres, că *Românii nu pot să se împărtășească din cumpărare.*

Ori ce om cu mintea sănătoasă înțalege, că aceasta uneltire necinstită s'a făcut spre a întări elementul unguresc și a slăbi ori chiar a nimici pre cel românesc, care dacă ar dori și el să cumpere vre-o bucată de loc pentru purtarea traiului său, tot mai greu, face un lucru, ce *primejduiește de-a dreptul „statul ungar unitar maghiar“*

Eschiderea aceasta nemotivată a Românilor dela cumpărarea moșiei i-a indignat și deprimat foarte tare, căci partea cea mai mare a lor veniți fiind de aiurea, pământ la hotar aproape nu au. Dar dacă sunt săraci, sunt oameni de omenie, credincioși buni și muncitori; zădarnică este dorința „nemeșilor din Suciag“ să nimicească pe Români, căci „Românul are șapte vieți în pieptu-i de aramă“; mai stă încă mica și modesta bisericuță de lemn ridicată la 1710, care vreme de 202 ani a susținut în ei puterea de viață. Dacă acum 202 ani, — când erau abia câteva familii române, — și în timpurile de restriște n'au fost înghițiți Românii de elementul în absolută preponderanță atunci azi, — când sunt 90 familii, — de bună seamă mai ușor pot sta împotriva șovinismului ce nu cunoaște margini: „unde-i unu nu-i putere unde-s doi puterea crește!“ (Va urmă.)

Noutăți.

Știri personale. Vasile Pop, fiul cantor-învățătorului nostru din Sătmar, a fost promovat la 22 crt. de doctor în drept la universitatea din Cluj.

— Eugen Bian fost elev al școalelor noastre a fost și el promovat de doctor în drept. Felicitări!...

În amintirea lui Caragiale. D-nul Take Ionescu a luat inițiativa pentru ridicarea unui monument neuitatului Ioan Luca Caragiale. În fruntea listei de subscripție D-sa a iscălit 1000 cor.

Zborul lui Vlaicu la Viena. În concursul dintre aviatori pentru svărlirea unui proiectil într-o țintă aviatorul român Vlaicu a fost clasat întâiu: proiectilul zvărlit de dânsul a căzut la 29 m. 56 de centru, pe câtă vreme proiectilul aruncat de aviatorul elasa II, Garos a căzut la 38.85 m.

Petreceri. Comitetul filial pentru fond de teatru român al cercului Baia-mare, împreună cu tinerimea din Baia-mare și jur, aranjează *petrecere de vară* împreună cu *reprezentare teatrală* în 14 Iulie n. a. c. în comuna Mocira la locuința D-lui Gavril Barbul, propr. Se va juca piesa: „Dela nord la sud“ comedie într'un act, localizată de Z. Băsan. După reprezentare vor urma mai multe puncte de valoare artistică. Program detaliat se va împărți în ziua petrecerii în fața locului.

— Comitetul bisericesc și școlastic, împreună cu inteligența română din Beclean și tinerimea academică română din jur învită la petrecerea de vară, ce o vor aranja în ziua de Sâmpetru (12 Iulie 1912 n.) în sala cea mare dela hotelul Bittner din loc.

Partea Literară.

La mormântul metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirei cu Roma.

(Continuare).

Cu adevărat „plânguroasă“ întâmplare și cine nu s'ar mișca până la lacrimi auzind numai aceste cântece ale Metropolitului, care pare a fi fost glasul de durere și de rușine a întreg neamului de pe atunci! Dar vai, paharul suferințelor nu era atunci plin! Pedepsa lui Dumnezeu pentru abaterea noastră dela Maica Romă, care ne-a născut și trupește și sufletește, nu era încă ispășită. Trebuia să dea neamul nostru o nouă probă de răbdare și de stărnice în credință creștinească, pentru ca bunul Dumnezeu, Dumnezeul Părinților noștri, să se milostivească a pune ușurare stărilor de nesuferit.

Dovada aceasta de virtute ne-a cerut-o *protestantismul*, aceasta nouă desbinare mare a creștinătății, care a urmat după desbinarea pecetluită de grecul îngâmfat al Țărigradului, Patriarhul Foție.

Protestantismul a venit mai vijelios decât toate revoluțiile din sânul bisericii. Protestantii nu căutau pretexte de deosebire, cum au căutat grecii, dorind a se desface de Roma, nu se perdeau în tâlcurile subtile ale dogmelor, ca și grecii, cari se perdeau în cercetarea purcederii Duhului sfânt, ci răsturnau tot ce li se părea că nu pricep cu mintea, tot ceea ce este peste fire, — și toată lucrarea darului lui Dumnezeu, ce se săvârșește prin sfintele taine, începând din ziua cea dintâiu a Rusalelor până azi, este o lucrare suprafirească, — de aceea ei au răsturnat și au aruncat aproape toate tainele, și și-au îndreptat toată grija numai asupra cărților sfintelor scripturi. Ca să ne câștige și pe părinții noștri pe partea lor ei s'au pus și au tipărit cărțile sfinte în limba românească și au stăruit mult pentru propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu în limba vie a poporului, limba înțeleasă de toți.

Revoluția aceasta a lucrurilor sfinte, pustiirea aceasta ce au săvârșit-o protestanții și mai ales calvinismul fanatic din Ardeal, n'a trecut peste noi fără să ne atingă, cum se credea până de curând; nu! El a vărât în sufletul poporului nostru multe înouri, nu prea bune; el a mai ațâțat, cât a putut ura contra Papei și contra Romei, moștenită la noi dela greci; în multe ținuturi a rupt părți întregi dela sânul neamului nostru, înstrăinându-i pentru totdeauna, dar un lucru trebuie să-l însemnăm pentru cinstea poporului nostru, anume, că de temelile legii noastre sfinte nu s'a putut apropia, poporul nostru și mai ales poporul și clerul dela sate, mai mult chiar decât unii Vlădici, au ținut cu o stărnice vrednică de toată lauda, la dogmele de temelie ale sfintei noastre biserici, și la obiceiurile ei străbune. Ba a mers și mai departe și din tot ce a lucrat protestantismul a ales cea ce a fost mai bun: *limba poporului în biserică*.

Astfel calvinii cari cu vicieșug au voit să ne strice legea, ne-au îndreptat-o fără voce, dându-ne prilej după multe sute de ani, de a introduce iarăși

limba noastră românească în slujba sfintei noastre Biserici. Astfel limba maicii noastre, care avea drept sfântit de însuși Dumnezeu în ziua celor dintâi Rusale, de a fi limba sfintelor și Dumnezezeștilor slujbe, dar a fost scoasă de acolo de Bulgari și de Greci, a ajuns prin Calvinii iarăși în stăpânirea altărelor noastre, ca să răsune în ea și prin ea cântările de preamărire din bisericile umilite ale părinților noștri, iobăgiți ce e drept, dar cu multă dragoste curată în sufletele lor pentru limba în care își doineau dorurile și durerile inimii lor.

Astfel a *doua mare desbinare* a bisericii, care a fost o mare nenorocire pentru creștinătate, a avut pentru noi norocul ca să ne reazeze în tronul drepturilor sale limba, sfânta noastră limbă, pe care a detronat-o de acolo *cea dintâiu mare desbinare* a Grecilor și alipirea noastră și mai nenorocită, la aceea fatală desbinare bisericească.

Dar o nenorocire nici odată nu vine singură. Iubiților Frați și Creștini! Cu pustiirea și sguduirea religioasă ce a făcut-o Calvinismul în toată țara Ardealului de pe atunci s'au însălbătăcit și moravurile în mod înspăimântător. Domnii calvini se purtau rău cu iobagii români, nu numai pentru că erau români, ci și pentru că *nu* erau calvini, și nici nu voiau să se dea pe calvinie. Biserica românească era desprețuită, preoții bisericii erau purtați și tratați și ei ca ori ce iobagi, supuși la toate dijmele și robotele, sub care gemeau ceialalți creștini mireni. Până și Vlădicul bisericii noastre, care era singurul fruntaș, singurul Cap și Păstor al neamului nostru din această țară, era făcut de batjocură, de cele mai multe ori între fruntașii țerii, ba era chiar bătut în mijlocul târgului pentru vinovății iscodite. Și nu avea acest Vlădică putere deplină nici chiar în biserica sa, în sinodul bisericii sale, ci întru toate trebile bisericești era supus Vlădicului calvinesc, care după puterea și darul cel dela Dumnezeu n'ar fi fost vrednic nici să stea alături unui Vlădică românesc, unui adevărat urmaș al sfinților Apostoli. Totuși în toate sinoadele bisericii noastre trebuia să fie de față chipul de Vlădică al calvinilor unguri, și protopopii românești trebuiau se poarte pe umerii lor sarcina de scaun, pe care ședea Măria Sa calvinească, și astfel să-l care pe sus, spre a stă în fruntea sinodului bisericii umilite.

În starea aceasta de ne mai pomenită aservire, când și drepturile de om și de cetățean ale bietului Român erau încălcate în pulberea iobăgiei; când și sfânta biserică românească căzuse în iobăgia de robotă a ereticilor calvini; atunci a dat Dumnezeu sfântul, ca o rază de nădejde pentru un viitor mai bun, să cadă și asupra acestui popor, ce se află în „întunec și în umbra morții“. Raza aceasta de mai bine venia chiar dela înălțimea tronului împărătesc, spre care Românii s'au datat a privi cu nădejde încă din vremurile împăratului Traian al Romei. Și iată că acum după veacuri de umilințe și suferințe, — pedepsele atâtor rătăciri amare ale trecutului — venia urmașul Împăratului Romanilor, care avea și datorințele unui rege apostolic, — și în puterea ehemării sale de Împărat și rege apostolic și în bunăvoirea sa părintească, spre a deschide o cale de ajutor și pentru credincioșii săi supuși Români, a statorit, că cine se va uni cu biserica catolică a Romei, să se bucure de toate drepturile și scutințele, de care se bucură această biserică, iar cine ar voi să se uniască cu bise-

rica cea calvinească, să se bucure de drepturile calvinilor.

Statorirea aceasta împărătească a pus pe Românii noștri la o grea încercare; mai ales Vlădica a ajuns la o respântie grea. Biserica românească nu era socotită întru nimica; era numai suferită până la o zi de ocară. Și acum era vorba de a alege o cale din două, ca și ea să fie socotită și scutită de lege și de stăpânire, și prin ea măcar clerului românesc să fie scos din jugul rușinos al iobăgiei și să se dechidă măcar feciorilor de preoți calea slobozirei prin învățatura cărților mântuitoare.

Și atunci, fraților, atunci, în clipita asta hotărîtoare pe veacuri, atunci când era vorbă că Vlădica pe care parte să se alătore, pe care parte nouă să pornească, atunci parcă ceriul și-a scoborât lumina sa în întunerecul părinților noștri, ca să-i lumineze în mintea lor.

Și a luminat Dumnezeu pe acei strămoși ai noștri, cari erau așa de puțin luminați prin învățatură ca să facă o bună alegere și între cele două cărări să aleagă numai pe cea mai bună, ci pe cea dreaptă, care să-i ducă la binele de mult așteptat.

Pe vremea aceea hotărîtoare, Capul Românilor din Țeara noastră era acel Vlădică, *Atanasie*, care aici zace, în mormântul cel împrejmuit, și care din aceste părți s'a ridicat, și în această cetate veche plină de amintiri pentru noi a crescut. Urmaș al Metropolitului Teofil, care începuse mai întâi a țese firul Unirii cu Roma, sfințit întru Vlădică la Metropolia din București, unde înasusă Patriarchul Ierusalimului îi lega de suflet, ca sfânta liturgie să nu o slujască decât slagonește ori grecește, el se întoarse aici între credincioșii săi iobagi, și duce la îndeplinire și la încheiere pornirea binecuvântată a Unirii cu Roma. Atunci el nu s'a lăpădat de legea străbună, ci a cunoscut, că e timpul să se lapede de rătăcirile în care ne-au băgat grecii și alți dușmani ai Romei temute. La cuvântul Înaltului Împărat, care a găsit acest chip de a ne face și noue un bine, părinții noștri au răspuns, ca niște români adevărați, și au zis:

„Glasul ce ne vine dela înălțimea slăvitului tron împărătesc, spre case dintru început obicinuiți eram cu nădejde a privi, a pătruns la inimile noastre, și răspundem tot dela inimă, că noi cunoaștem rătăcirea în care am căzut, fără de voie, și cu drag ne scuturăm de toată ura cea lumească și cu drag ne întoarcem către fața sfintei Maicii noastre. „Judecând deci noi schimbarea acestei lumi înșelătoare și nestătătoare și neperirea sufletului, căruia în măsură mai mare trebuie cu grijă a fi de cât cu toate — din bună voia noastră ne unim cu biserica Romei cea catolicească și ne mărturisim a fi mădulările acestei biserici sfinte a Romei.“

Ne unim, ne unim cu Maica noastră și cu creștinătății întrege Maică, — ziceau Părinții noștri, — și vrem să fim părtași tuturor dreptăților ei, dar; dar — este aici și un mare dar-dar, noi avem în sfânta noastră biserică o mare comoară iubită, care este limba noastră, și asta vrem să ni se păstreze; vrem să ni se păstreze ca o mângâiere limba asta străbună, ortaca noastră de dureri și suferințe prin veacuri, care ne-a fost singura îndulcire a amarului, ce am petrecut, și singura mângâiere în marea de străini, ce

ne-a împrejmuit, și pe atunci când dela nime mângâiere n'am avut. În limba asta ne-am doinit doina durerilor și doririlor noastre, de vară; în limba asta ne-am făcut colindele noastre de iarnă, în limba asta ne-am ușurat în rugăciuni de toate zilele, inima noastră apăsată, ridicându-o către Dumnezeu; vrem ca moștenirea asta a Romei să ni se păstreze ca o sfântă carte de botez a ființei neamului nostru românesc; oglinda aceasta a sufletului nostru, în care au privit toate veacurile de dureri, ce am străbătut, și și-au lăsat în ea chipul de umbre și lumini — mai mult umbre de cât lumini, — al zilelor, ce am vecuit pe acest pământ, vrem să ni-se țină veșnic scumpă și iubită, ca să nu ne facem nevrednici strămoșilor, cari mai mult au luptat pentru *limbă*, decât pentru viață.

Mai vrem și mai cerem apoi, — au zis în îngrijorarea lor părinții noștri, — ca neschimbate să ni se lase și să ni-se păstreze, toate acele legi și datini, slujbe și cântări, și forme, cari umplu cu farmec nespus cuprinsul legii românești; acele melodii de glasuri, ce ne-au umplut de atâtea ori sufletul gol în umilitele noastre biserici de lemn; acel tipic cu rânduială de slujbă, care ne-a alinat ca un doftor atâtea haine dureri; acea țesătură de umbre umbre și lumini, de fețe și colori, cari au înfrățit casa Domnului cu casa omului, și portul odăjdilor preoțești cu portul nostru românesc!

Și a voit Dumnezeu, Fraților, ca Roma, părinteasca Romă, să plinească dorințele părinților noștri, și astfel s'a încheiat și s'a săvârșit *sfânta noastră Unire cu Roma*, care ne-a născut și trupește și sufletește; și strălucirea de veacuri a acestei Maice a coborât o rază de lumină și asupra ficei sale rătăcite, care ca și pierdută a fost și s'a găsit, ca și moartă a fost și a înviat; și limba noastră românească, acest fir de aur al vieții noastre sufletești, care ne începiază sufletește cu străbunii trecuți în vecinicie și ne va lega prin veacurile viitoare cu milioanele de urmași ce Dumnezeu îi va chema, din neființă la ființă; limba noastră așa de scumpă nouă tuturor, pentru a cărei cinstită apărare, am tresărit și în aceste grele zile, și ca la cea mai mare primejdie pentru noi ne-am adunat din toate părțile Țerii, aici sub zidurile metropoliei lui Mihaiu Viteazul, voinicul lui Hristos, în aceasta mare adunare; limba aceasta urgisită de toți barbarii și prigonită de toți dușmanii noștri, care a fost hulită și scoasă din toate unghiulețele vieții de obște, până și dela sfântul prestol al bisericilor noastre; limba aceasta, martiră a trecutului nostru, care a trebuit să sufere atâtea siluiri și prigoniri, pentru noi toți; limba aceasta sfântă, în sfârșit a ajuns să se vadă sfințită, să se vadă biruitoare peste toți dușmanii ei și să se vadă ridicată iarăși, cu toată cinstea, la înălțimea mării sale, de însuși puterea apostolică a Romei, singura, care avea dela însuși Domnul Nostru puterea de a consacra spre sfânta slujbă limba vie și nemuritoare a părinților noștri străbuni.

(Va urma).

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚIA.

Săpunul-cosmetic

desinfectant Szt. László

din Cluj (al lui Heinrich), ajuns acum la renume mondial, e o adevărată comoară la casă. Este un prezervativ sigur împotriva boalelor infecțioase. Afară de aceasta, pe lângă substanțele sale distinse, de a ridica fineța pielii, prin mireazma sa de tot aleasă a devenit un articol cosmetic de primul grad.

Se poate căpăta pretotundine. Prețul unei bucăți e 70 fileri.

(69) 2-?

Cadou de sărbători?

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 220 cor.

INVĂTĂCEL.

Să primește în Prăvălia de manufactură și mărfuri curente un băiat care a absolvat 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli.

Pe lângă limba română să recere vorbirea unei limbi a patriei.

A se adresa la

August Stupariu

Blaj

Balázsfalva—Blasendorf.

(71) 1-6

Concurs.

Doritorii de-a lua în întreprindere facerea iconostasului la biserica greco-catolică din Aiud—Nagyenyed — sunt invitați ași prezenta plan și preliminar referitor la acel iconostas, însoțit de vadiul de 10% adecă de 450 cor. subscrisului cutatorat, cel mult până în 9 Iulie inclusive stil nou 1912. Pentru plan și preliminar nu se dă onorar, ci rămân proprietatea concurentului. Concursurile se vor pertracta în ședința Curatoratului, ce să va ținea în 12 Iulie st. n. 1912 la 10 ore a. m. în școala greco-cat. din Aiud, la care pot lua parte și concurenții pentru ca eventual să-și poată scări prețul de întreprindere.

Condițiunile concursului se pot vedea în cancelaria Oficiului protopopesc Nagyenyed, Alsóporond Nr. 9. zilnic dela 8—12 ore a. m. și 2—6 ore p. m.; la cerere să vor trimite în copie gratis.

Aiud 18 Iunie 1912.

Ioan Maior,
protopop.

Augustin Stencil,
curator.

(70) 3-3.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cismădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911	K.	5,275,798-28
Capitale asigurate pe viață achitate	"	5,148,556-86
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1911	foc	127,763,744--
	viață	10,921,322--
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor.	2,520,492--

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(b) 68-?

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeescilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.